

Több húron pendülő hegedűkészítő

Beszélgetés Semmelweis Tibor hangszerkészítő mesterrel, a Magyar Hangszerész Szövetség tiszteletbeli elnökével

Semmelweis Tibor, a híres magyar orvos oldalági rokona mintegy hat évtizede dolgozik a hangszerkészítő szakmában. A Magyar Hangszerész Szövetség tiszteletbeli elnökének életpályáját számtalan elismeréssel jutalmazták.

FORRÁS: SEMMELWEIS TIBOR MAGÁNARCHÍVUMA

Semmelweis Tibor hegedűi egy budapesti kiállításon: mestermunkák a javából

– **A Reményi család öröksége című kiállítás áprilisi megnyitója egy magyar hegedűkészítő-csúcstalálkozónak tűnt. Számos országból érkeztek magyar mesterek. Senki sem lehet próféta a saját hazájában?**

– Ez attól függ, hol a hazája. Amennyiben Cremonában születik, akkor könnyebben nyílik meg előtte az érvényesülés útja. Viszont örök elv, hogy minden mesternek magának kell megteremtenie szerencsét, saját prófétaságát. Egy országos, európai hírnevű bizalom megszerzéséért viszont sokat kell bizonyítani. A Reményi-kiállítás résztvevői mind régi barátaim. A hagyomány is fontos, például Morassi mester, az Olasz Hegedűkészítő Szövetség elnöke ugyan még nem töltötte be a negyvenedik évét, de édesapja régi barátom volt, és munkájával fia is kiérdemelte a barátságot. A kapcsolattrendszere versenyeken, kiállításokon, személyes találkozókra épül ki. A Reményi-kiállítás szép példája az összetartozásnak és a hagyománynak. A Reményiek a századelőtől a második világháborúig tartó Aranykorszaknak voltak utolsó képviselői, és amikor a család 1959-ben emigrálni kényszerült, a tengerentúlon is megnyíltak előtte a kapuk, mivel a név az egész világon ismert.

– **Az egyetértés és a barátság tűnt ki számomra a beszélgetésekből. Meddig tart a szakmai összetartás, s mikor lesznek versenytársak?**

– Azok a mesterek, vállalkozók tudtak mindig érvényesülni, akik a vetélytársakkal is kapcsolatot tartottak, az ellenségeskedés mindig rossz vért szül. A szakmai partnerkapcsolat éppen a mi viszonylag zárt világunkban elengedhetetlen. Közös érdek például, hogy a vevők –

ez esetben a muzsikusok – tudjanak válogatni. A kiállítások és versenyek tökéletesen alkalmasak a bemutatkozásra s a megmérettetésre is. Ehhez nyújthat segítséget egy szakmai szövetség, amelynek élén csak független vezető állhat, így objektív zsűri ítélik meg a hangszereket, állíthatják össze a kiállítások anyagát. A nemzetközi kapcsolatok ehhez nyújthatnak segítséget, hiszen egy külföldi grémium egyben az objektivitás záloga is lehet. Viszont versenytársak is vagyunk, mert a más által kötött üzletből nekem már nem származik hasznom. Ezt a piaci helyzetet türelemmel kell kezelni, s törekedni arra, hogy jobb, szebb, olcsóbb termékkel érvényesüljünk.

– **Oktatóként generációkat tanított meg a hangszerkészítés**

titkaira. „A tanítvány túlnötte mesterét” mondás realitása nem aggasztotta?

– Ellenkezőleg, rendkívül büszke voltam mindig tanítványaimra. Három évtizede, szerencsés időpontban a Zeneművészeti Főiskolán egy hangszerész-képző iskolát alapítottam, s amikor nyugdíjba vonultam, egy tanítványomnak adhattam át a stafétabotot, akkor, amikor láttam, hogy felnőtt a feladatához. Ráadásul a tanári kar kiválasztása – öt hangszerkészítő mester kollégával együtt – is rám hárult, jól ismertem munkájukat, hiszen mindegyik tanítványom volt, s mind a mai napig megállták helyüket. A tanítás mindig fontos volt számomra, amióta a Krisztina körüti szakmunkásképző intézetből tanárom, dr. Pritz István kórházba vonult, s rám hagyta tanítványai elméleti

és gyakorlati oktatását. „Egy-két hónapra, vagy talán örökre” – kért fel, s a sors az utóbbit határozta. Nem kenyérre kellett sohasem a tanítás, életformámmá vált, mindig inspirált, amikor egy csoport minden szavamat lesi, reagál az elmondottakra, párbeszéd alakul ki közöttünk. Több mint negyedszázada vagyok a mestervizsga bizottság elnöke, így aki a szakmában dolgozik, az kapcsolatba kerül velem. Műhelyemben dolgozott például Draskóczy Gábor, a fiatal „sztár” londoni hegedűkészítő, aki a világ legnagyobb amerikai versenyén hangtanilag és kivitelezésben is aranyérmet szerzett.

– **Fia is az angol fővárosban dolgozik, s a szakmában szép karriert futott be. Voltak olyan mesterfogásai, amelyek családban maradtak?**

– Nincsenek igazi titkaink. Mindenki büszke a saját mesterfogásaira, amit csak ő tud, de ezeket nem lehet továbbadni, arra rá kell érezni. Amennyiben viszont egy mester az alapműveleteket, az összefüggéseket elmagyarázza, és saját és mások tapasztalatát is megosztja, akkor a tanulóval is megérteti: mindenki a saját módszerével válhat prófétává. A végcélit kell jól megérteni, a többi pedig a „famulus” tehetségén múlik. Mindig voltak, és vannak legendák, ilyen például a lakk misztikuma: a lakk csodát tesz, meghatározza a hangot. Korunkban kiválóan lehet elemezni a fa korát, a lakk minőségét. Például megállapították, hogy a Stradivari-hegedűk lakkja gyémántport tartalmaz. Csakhogy ezt csupán a csiszolásra s nem a hangzásjavításra használták, így került be a tizenhat lakkréteg valamelyikébe.

Nincsenek igazi titkaink. Mindenki büszke a saját mesterfogásaira, amit csak ő tud, de ezeket nem lehet továbbadni, arra rá kell érezni.

Visszatérve fiamra, Tiborra, ő a bajorországi Mittenwaldban, a világ legjobb iskolájában tanult, ezt követően cremonai és kanadai műhelyek következtek, majd Londonban öt évig az egyik legjobb cégnél képezte tovább magát, s most már önállóan dolgozik. Ez a vándorlás a mi szak-

FOTÓ: CSERMÁK ZOLTÁN

A cremonai hegedűkészítővel, Stefano Coniával: Európa-szerte szoros barátságok kötődtek

mánkban a középkor óta nem sokat változott. Felesége is hegedűkészítő mester, ugyan német születésű, de tökéletesen beszél magyarul. A frigyből két szép unokám született, ők már tinédzserkorban vannak. Úgy tűnik, a család már végleg Londonban telepedett le.

– **Mi a szép hangú hegedű mércéje?**

– A hegedű hangját és hangszínét is lehet műszeresen mérni. A jó hegedű hangjának értékelése viszont összetett feladat. Erre egy mértékegységet találtam ki: egy tetszik (!). Volt, amikor öt Kossuth-díjas hegedűművészt és tizenöt hallgatót egy elsötétített teremben egy tucat külföldi és hazai hegedű tesztelésére kértünk fel. Ezúttal nem ők játszottak. Egyedül én tudtam a sorrendet, egytől húsz pontig osztályozhattak. Az eredmény szórása jelentős volt, mégis a legjobb eredményt Sáránszky Pál mester hangszerére érte el, a már említett világhírű cremonai mester, az idősebb Morassi készítménye előtt. Egy másik teszt is érdekes lehet a közvélemény számára. 2016-ban 130 vonós hangszerest hívtunk meg a Duna-palota koncerttermébe, s három magyar és három olasz mesterhegedűt értékelték közjegyző előtt. Életem egyik legnagyobb élményét könyvelhetem el: az első két helyen két magyar mester, Holló Bence és Guminár Tamás végzett. Az első helyezett is jól járt, Holló Bence hegedűjét megvásárolta az Operaház.

– **Kedves kollégája, Reményi Mihály egy torontói beszélgetésünk alkalmával az új hegedűk egyen hangzására panaszkodott.**

– Ebben nem hiszek, hiszen az előzőekben is kitértünk rá, hogy a hangszer árulkodik a mesteréről. Meggyőződésem, hogy a hegedűkészítő lelke benne él tovább. Patetikusan hangzik, de érzelmi kapcsolat alakul ki. Akkor lehetne reális a felvetés, ha egyforma emberek, egyforma anyagból dolgoznának. Viszont nincs két egyforma ember, egyforma anyag, egyforma technológia. Érdemes összehasonlítani Stradivari és Guarneri alkotásait, egy sarok választotta el műhelyüket egymástól, életvitelük is merőben más volt. Amíg az előbbi napi tizenhat órát dolgozott, addig Guarneri bohémlelkületű volt. Ha elkészített egy hegedűt, megpihent babérjain, s elköltötte az érte kapott pénzt. Sokunknak a hagyomány jelent sokat, az Aranykorszak mestereinek, Jacob Schweitzernek, Nemessányi Sámuelnek a tudásából töltekeztünk mi is, az utódok.

– **Már a rendszerváltás előtt elkezdődött a magyar hangszeresek kicsempészése. Hiába plombálták le a hegedűket a határon, megoldás mindig adódott. A rendszerváltás után ez a folyamat már félig törvényesen folytatódott.**

FOLYTATÁS A 9. OLDALON